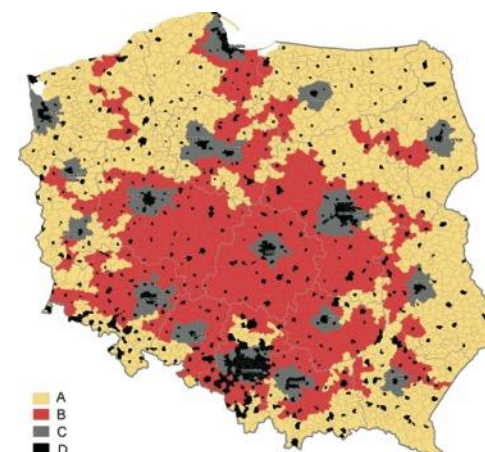
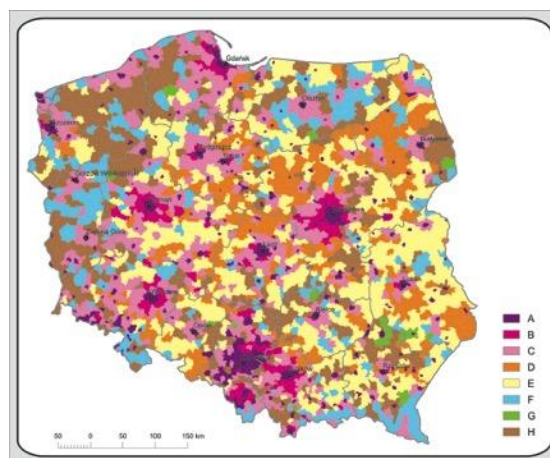
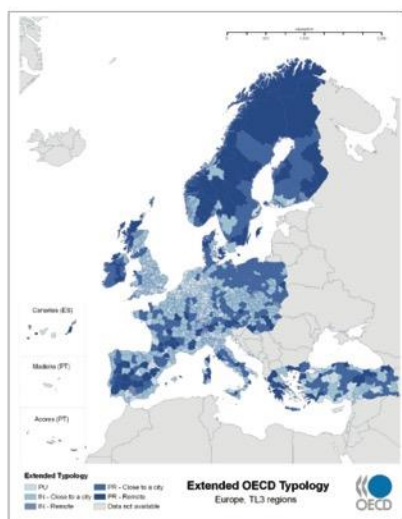

Struktura funkcjonalno-przestrzenna obszarów wiejskich a możliwe i pożądane scenariusze rozwoju regionalnego Polski

Obszary wiejskie w rozwoju kraju. Co dynamizuje, a co hamuje rozwój?

Prof. dr hab. Jerzy Bański

Jak wykorzystać potencjał obszarów wiejskich w rozwoju Polski?

Jakie są główne determinanty, bariery i stymulatory rozwoju na obszarach wiejskich?

Jakie polityki publiczne względem obszarów wiejskich i wykorzystania ich zasobów?

Rozwój regionów czy obszarów funkcjonalnych?

monofunkcyjność

WIELOFUNKCYJNOŚĆ

równoważenie

EFEKTYWNOŚĆ

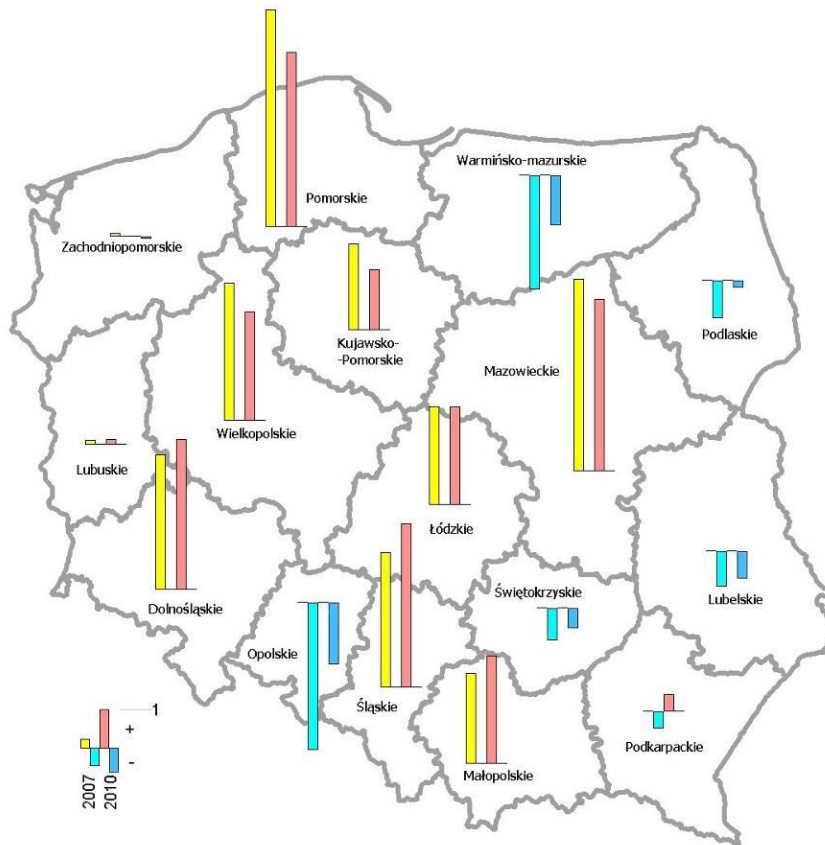
regionalizm

LOKALIZM

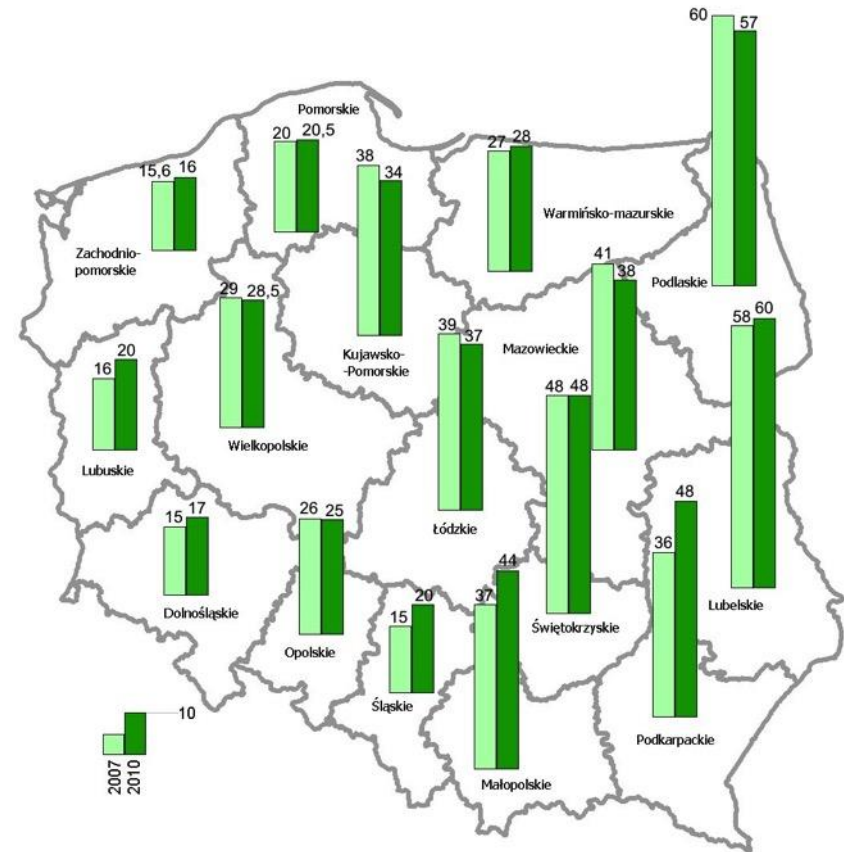
Prof. dr hab. Jerzy Bański

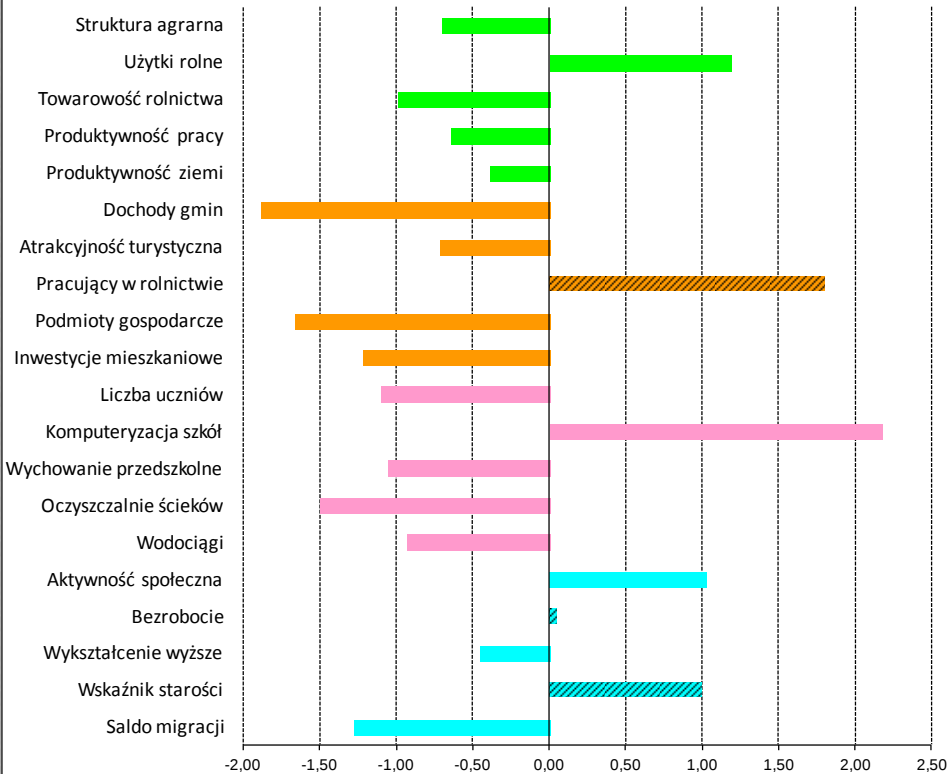
Saldo migracji na obszarach wiejskich w latach 2007 i 2010

Prof. dr hab. Jerzy Bański

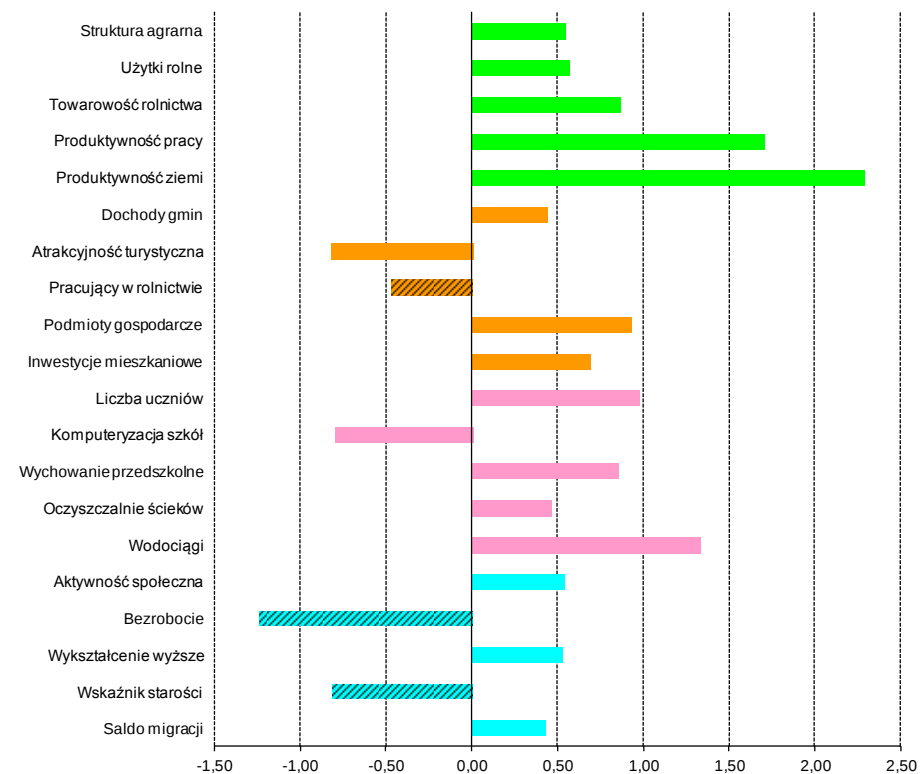

Odsetek pracujących w rolnictwie na obszarach wiejskich wg województw w latach 2007 i 2010

Lubelskie

Wielkopolskie

Odchylenie od średnich wartości dla Polski wskaźników społeczno-ekonomicznych w woj. lubelskim i wielkopolskim w 2010 r.

Prof. dr hab. Jerzy Bański

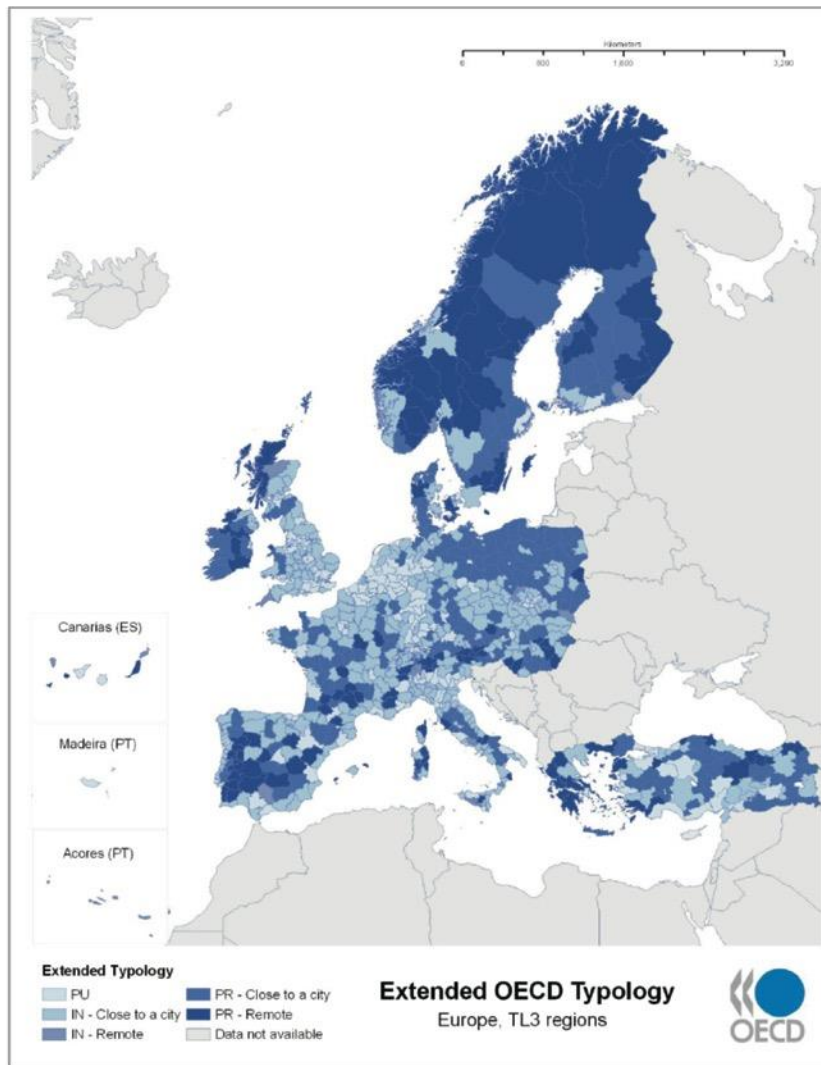
Obszary funkcjonalne to zwarte zbiory jednostek terytorialnych o określonych cechach struktury społeczno-ekonomicznej, wobec których można zaproponować podobne rozwiązania rozwojowe

ale

Należy uwzględniać specyfikę i niepowtarzalność każdej jednostki przestrzennej

Prof. dr hab. Jerzy Bański

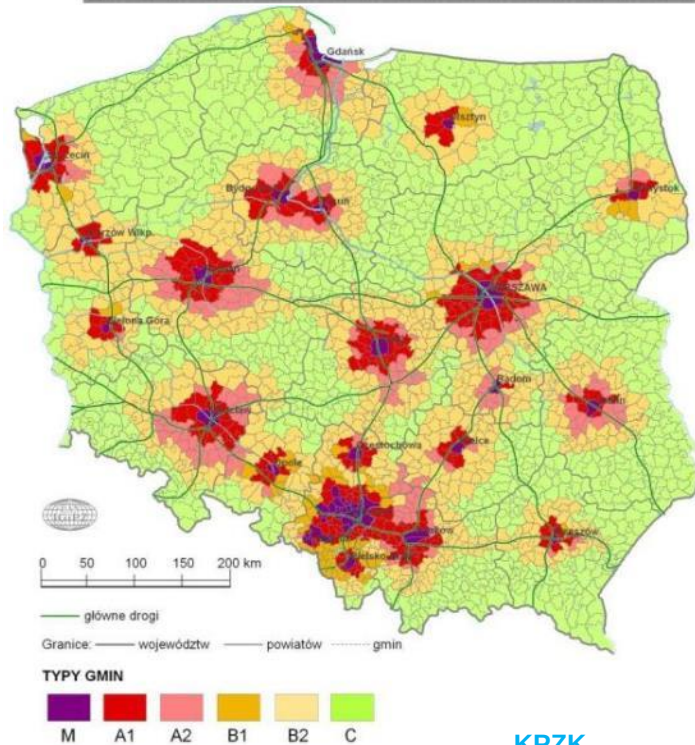

Modyfikacja typologii regionów OECD
 zaproponowana przez Komisję Europejską (Dijkstra L.,
 Ruiz V, 2010)

PR – głównie miejskie, IN – pośrednie, PR – głównie
 wiejskie

Wg tej typologii w Polsce mieszka:
 w regionach „miejskich” 23% ludności
 „pośrednich w pobliżu miasta” – 29%,
 „pośrednich” – 2%,
 „wiejskich w pobliżu miasta” – 45%,
 „peryferyjnych wiejskich” – 1%.

Typologia gmin według zasięgów oddziaływania

M – rdzenie ośrodków miejskich;

A1 – strefa najsilniejszego rzeczywistego oddziaływania;

A2 – strefa najsilniejszego potencjalnego oddziaływania;

B1 – słabo dostępna strefa silnego oddziaływania;

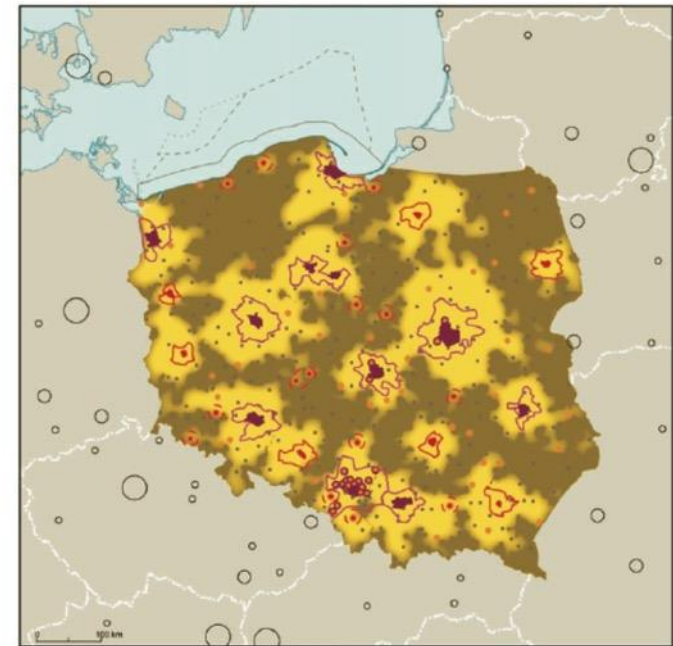
B2 – strefa słabego potencjalnego oddziaływania;

C – strefa peryferyjna

Źródło: Komornicki, Śleszyński 2009

KPZK

Elementem nadrzędnym typologii jest miejski obszar funkcjonalny, którego dostępność wyznacza nam wiejskie obszary funkcjonalne uczestniczące w procesach rozwojowych (dobrze dostępne) lub wymagające wsparcia procesów rozwojowych (słabo dostępne).

Categories of cities

- Capitals of voivodeships
 - metropolitan
 - national centres with certain metropolitan functions
- regional centres
- sub-regional
- sub-regional within the limits of functional areas of cities
- local

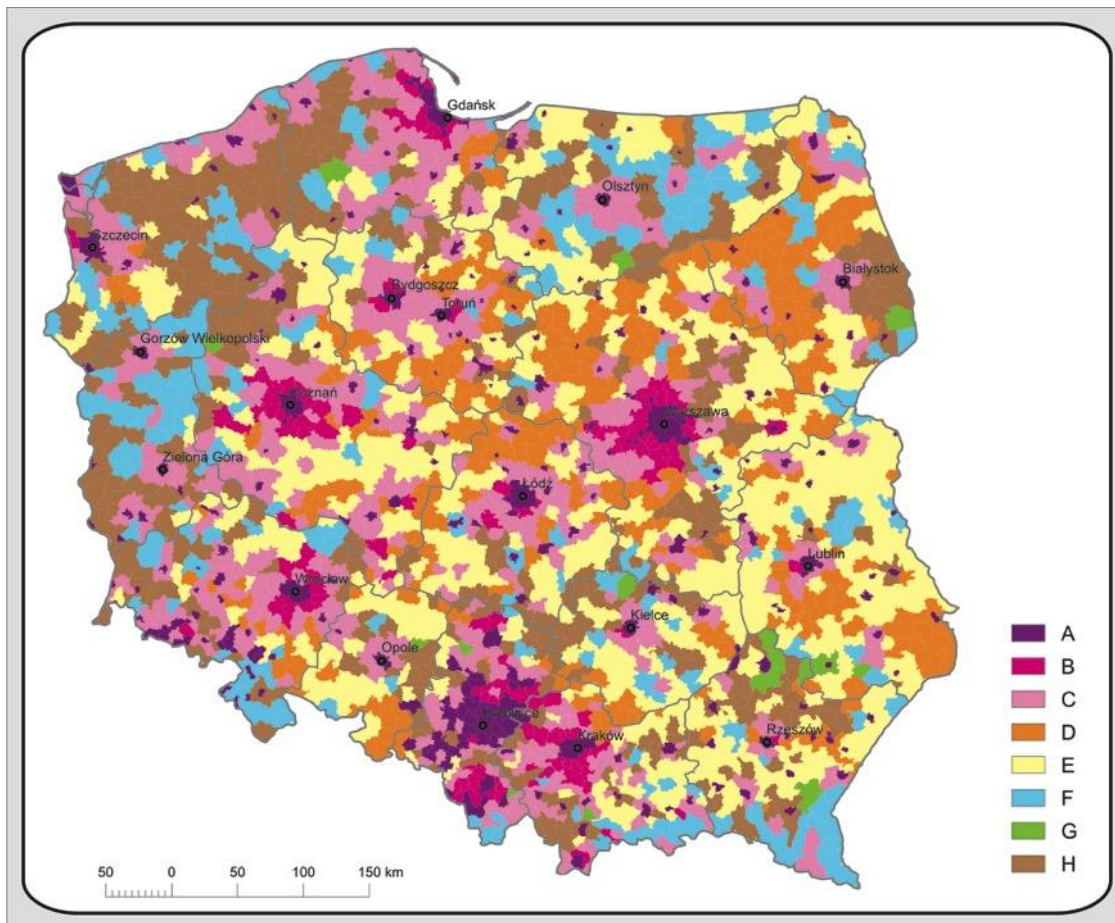
Functional areas of urban centres

- Voivodeship – requirement
 - metropolitan
 - national
- Regional - recommendation
 - participating in development processes
 - requiring support of development processes
- Rural functional areas

Note:
The map presents approximate ranges and categories of cities below voivodeship cities. Areas involved in development processes were delimited on the basis of the share of commuters according to the data of the Central Statistical Office.

Prof. dr hab. Jerzy Bański

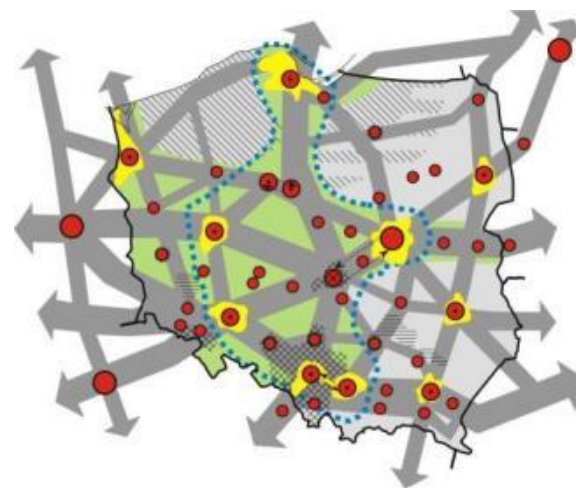
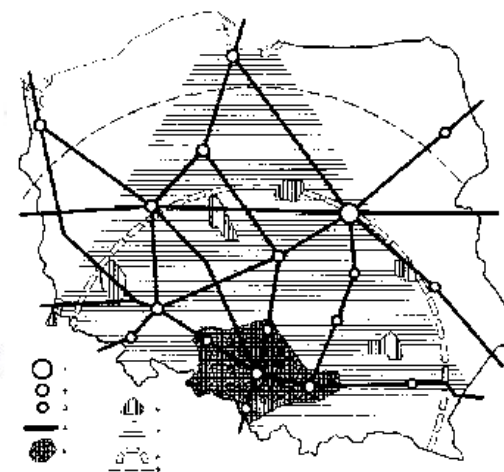
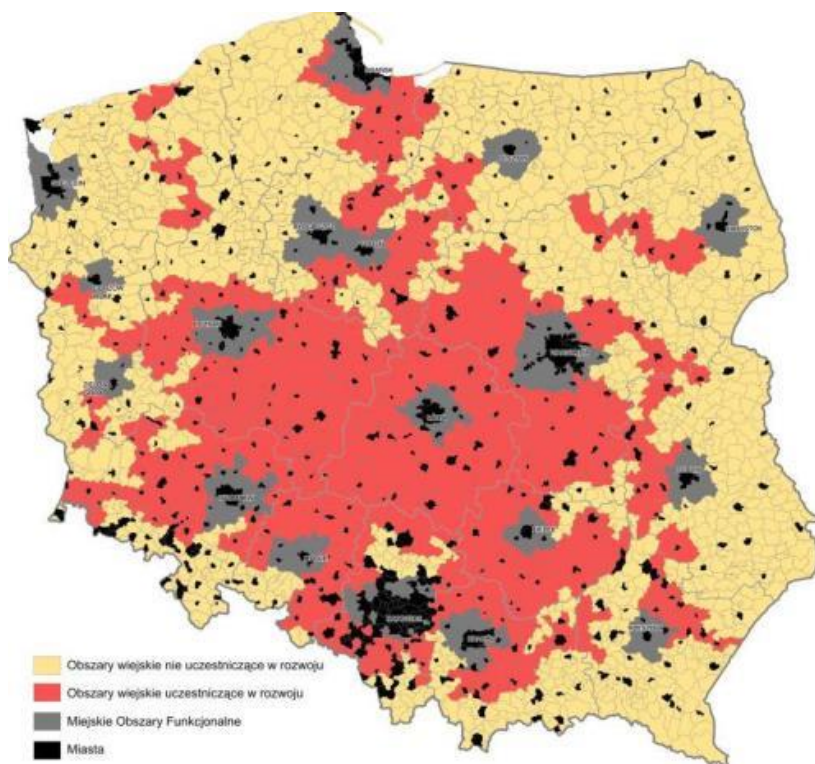
Struktura funkcjonalna gmin

- A – gmina miejska,
- B – obszar urbanizowany,
- C – wielofunkcyjny obszar przejściowy,
- D – obszar wybitnie rolniczy,
- E – obszar z przewagą funkcji rolniczej,
- F – obszar o funkcjach turystycznych i rekreacyjnych,
- G – obszar o funkcjach leśnych,
- H – obszar o funkcjach mieszanych

Źródło: opracowanie własne

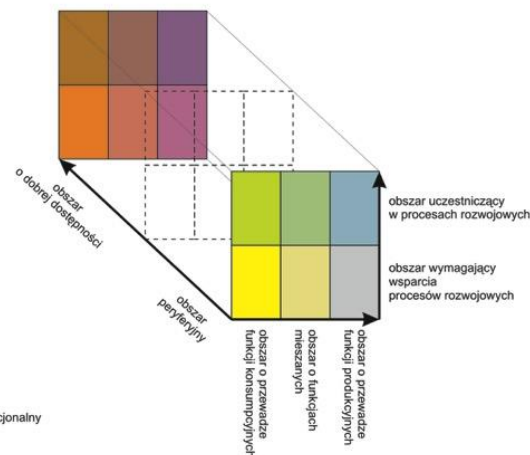
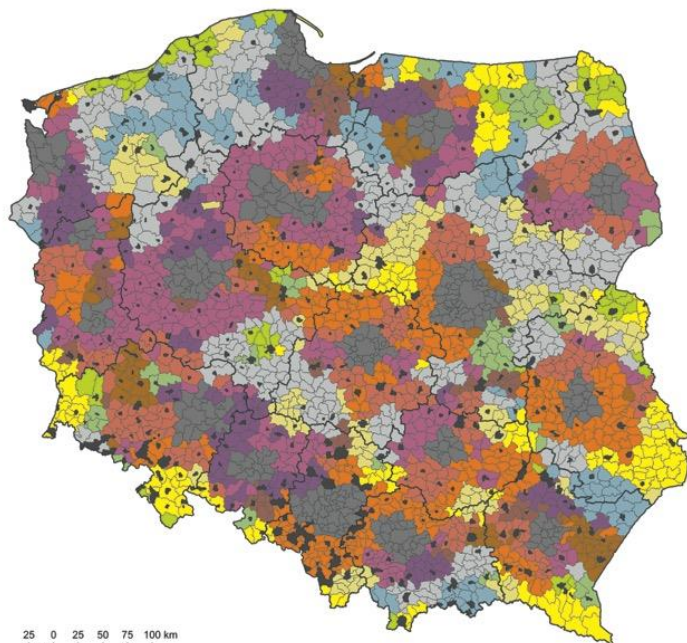
Prof. dr hab. Jerzy Bański

Prof. dr hab. Jerzy Bański

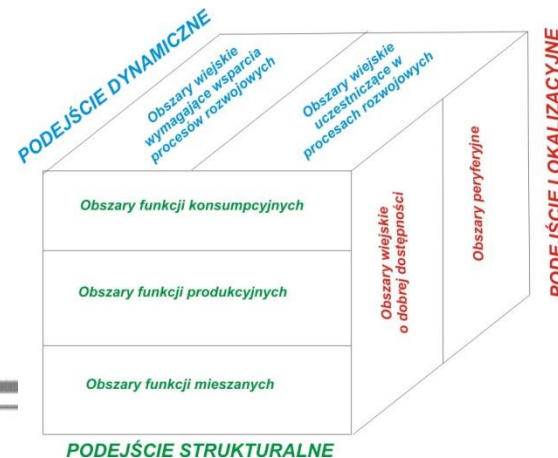

■ Miejski Obszar Funkcjonalny
■ miasto

- 1) obszary Miejskich Obszarów Funkcjonalnych KPZK
- 2) obszary miejskie poza Miejskimi Obszarami Funkcjonalnymi;
- 3) wiejskie obszary dobrze dostępne, o funkcjach konsumpcyjnych, uczestniczące w procesach rozwojowych;
- 4) wiejskie obszary dobrze dostępne, o funkcjach produkcyjnych, uczestniczące w procesach rozwojowych;
- 5) wiejskie obszary dobrze dostępne, o funkcjach mieszanych, uczestniczące w procesach rozwojowych;
- 6) wiejskie obszary peryferyjne, o funkcjach konsumpcyjnych, uczestniczące w procesach rozwojowych;
- 7) wiejskie obszary peryferyjne, o funkcjach produkcyjnych, uczestniczące w procesach rozwojowych;
- 8) wiejskie obszary peryferyjne, o funkcjach mieszanych, uczestniczące w procesach rozwojowych;
- 9) wiejskie obszary dobrze dostępne, o funkcjach produkcyjnych, wymagające wsparcia procesów rozwojowych;
- 10) wiejskie obszary dobrze dostępne, o funkcjach konsumpcyjnych, wymagające wsparcia procesów rozwojowych;
- 11) wiejskie obszary dobrze dostępne, o funkcjach mieszanych, wymagające wsparcia procesów rozwojowych;
- 12) wiejskie obszary peryferyjne, o funkcjach produkcyjnych, wymagające wsparcia procesów rozwojowych;
- 13) wiejskie obszary peryferyjne, o funkcjach konsumpcyjnych, wymagające wsparcia procesów rozwojowych;
- 14) wiejskie obszary peryferyjne, o funkcjach mieszanych, wymagające wsparcia procesów rozwojowych.

Jak wykorzystać potencjał obszarów wiejskich w rozwoju Polski?

Typ funkcjonalny	Wyzwania i rekomendacje
Wiejskie obszary urbanizowane	Dbałość o ład przestrzenny , rozwój powiązań z ośrodkiem centralnym, wzmacnianie autonomiczności i innowacyjności
Wielofunkcyjne obszary przejściowe	Wzmacnianie funkcji wiodących, rozwój powiązań i dostępności komunikacyjnej z ośrodkiem centralnym , dbałość o ład przestrzenny , monitorowanie konkurencji pomiędzy rolnictwem i innymi funkcjami gospodarczymi
Obszary wybitnie rolnicze	Rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego i funkcji alternatywnych , ochrona strategicznych obszarów żywicielskich, podnoszenie kwalifikacji zawodowych rolników , wzrost potencjału produkcyjnego gospodarstw, wzrost wielkości gospodarstw, monitorowanie oddziaływania rolnictwa na środowisko
Obszary z przewagą funkcji rolniczej	Rozwój funkcji pozarolniczych z wykorzystaniem właściwego potencjału endogenicznego, dywersyfikacja produkcji rolnej i podnoszenie jej konkurencyjności i towarowości, rozwój rolnictwa ekologicznego i bioenergetyki , hamowanie procesów i zjawisk peryferyzacji społecznej i gospodarczej, w tym hamowanie odpływu migracyjnego
Obszary o funkcjach turystycznych i rekreacyjnych	Podjmowanie działań chroniących środowisko przyrodnicze i krajobraz, dywersyfikacja usług turystycznych, rozwój leśnictwa i tradycyjnych form rolnictwa w tym rolnictwa ekologicznego i agroturystyki, poprawa dostępności komunikacyjnej z ośrodkami centralnymi, poprawa usług
Obszary o funkcjach leśnych	Zrównoważony produkcyjny i pozaprodukcyjny rozwój leśnictwa (działania ochronne nie powinny eliminować gospodarczego wykorzystania lasów), rozwój funkcji uzupełniających (rolnictwo, turystyka i rekreacja)
Obszary o funkcjach mieszanych	Wzmacnianie funkcji wiodących wykorzystujących potencjał endogeniczny , ograniczanie peryferyzacji, poprawa dostępności do ośrodków regionalnych

Prof. dr hab. Jerzy Bański

Jakie są główne determinanty, bariery i stymulatory rozwoju na obszarach wiejskich?

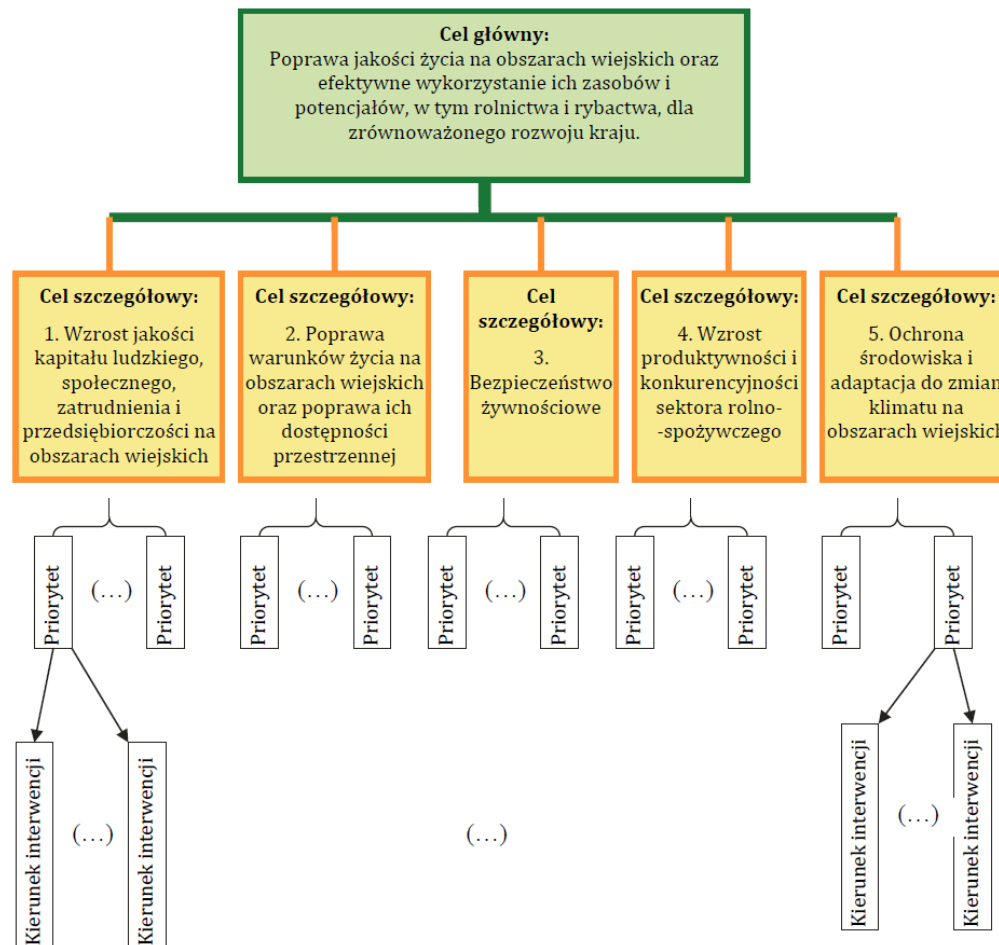
	Pozytywne	Negatywne
	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Wewnętrzne (zależne)	Wzrost wiedzy i umiejętności przedsiębiorców Wzrost poziomu wielofunkcyjności Walory przyrodniczo-kulturowe Kompetencje i wiedza samorządowców, NGO, i innych	Biurokracja, skomplikowane i niejasne procedury, nadmiar przepisów Wysoki formalizm urzędników – brak życzliwości Mentalność przedsiębiorców – mniejsza skłonność do podejmowania ryzyka Brak środków własnych na inwestycje i niska zdolność kredytowa Niski poziom współpracy
	SZANSE	ZAGROŻENIA
Zewnętrzne (obiektywne)	Wzrost gospodarczy kraju Dostępność środków wsparcia w nowej perspektywie finansowej Pozytywne zmiany pokoleniowe Poprawa infrastruktury technicznej Dostępność fachowej informacji i nowoczesnych technologii	Nadmierna ingerencja państwa w prowadzenie działalności gospodarczej Rozmycie odpowiedzialności urzędniczej Brak stabilności regulacyjnej i finansowania Załamanie rynku wschodniego Marginalne traktowanie mikroprzedsiębiorstw

Prof. dr hab. Jerzy Bański

Rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich - diagnoza, kierunki, rekomendacje dla polityki rozwoju obszarów wiejskich – dla MRiRW

Jakie polityki publiczne względem obszarów wiejskich i wykorzystania ich zasobów?

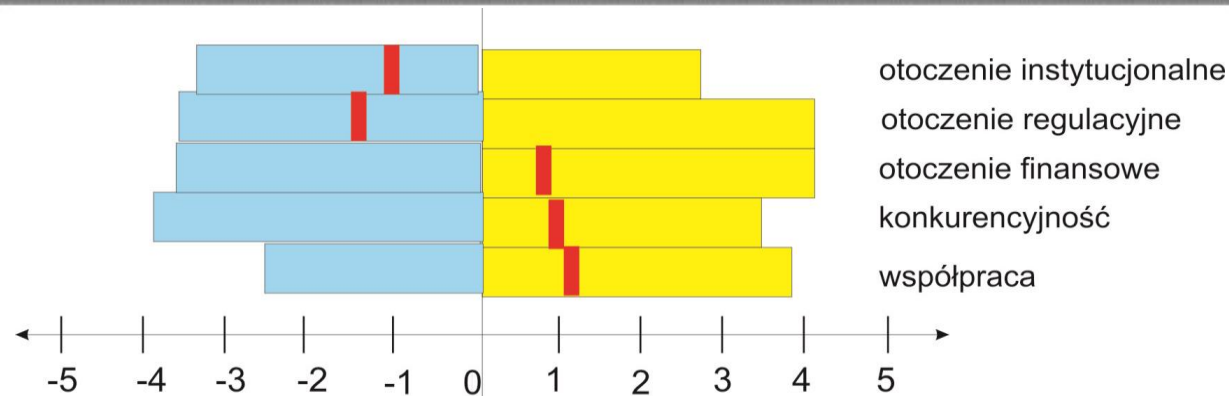
Rysunek 1. Schemat układu celów i priorytetów strategii

Czy podział kompetencji pomiędzy MliR i MRiRW sprzyja rozwojowi obszarów wiejskich?

Prof. dr hab. Jerzy Bański

Scenariusz optymistyczny

Scenariusz pesymistyczny

Scenariusz najbardziej prawdopodobny

Pozytywne zmiany w otoczeniu regulacyjnym i finansowym będą miały najsilniejszy wpływ na rozwój przedsiębiorczości wiejskiej. Zdecydowanie najmniejszą rolę w kształtowaniu pozytywnych zmian przypisuje się otoczeniu instytucjonalnemu.

Najbardziej negatywne zmiany w przedsiębiorczości na wsi mogą wynikać z niekorzystnych trendów w zakresie konkurencyjności związanych ze spadkiem popytu na produkty i usługi, spadkiem podaży na rynku pracy i wzrostem liczby przepisów prawnych

Można przyjąć, że najprawdopodobniej w najbliższej perspektywie korzystne trendy wystąpią w otoczeniu finansowym, współpracy (poprawa poziomu zbytu i premiowanie współpracy) i konkurencyjności (nowe rynki zbytu, innowacyjność). Negatywnych trendów należy oczekiwać w otoczeniu instytucjonalnym i regulacyjnym.

Prof. dr hab. Jerzy Bański

Syntetyczna ocena (średnia siła wpływu) sfer wg 6 ekspertów

Sfera	Scenariusz optymistyczny	Scenariusz pesymistyczny	Scenariusz najbardziej prawdopodobny
Ekonomiczna	3,7	-3,1	1,4
Techniczna	3,6	-2,4	2,5
Prawna	3,4	-2,6	1,1
Polityczna	3,3	-2,6	1,0
Społeczno-demograficzna	3,5	-3,4	-0,6
Przyrodnicza	3,5	-2,7	1,3

Wśród ekspertów przeważa zdecydowanie optymizm

Korzystne zmiany wystąpią we wszystkich sferach z wyjątkiem społeczno-demograficznej

Najbardziej pozytywne zmiany wystąpią w sferze technicznej

Prof. dr hab. Jerzy Bański

Czego oczekujemy?

Oczekujemy **rozwoju obszarów wiejskich i wzrostu aktywności mieszkańców wsi**. Chcemy, aby wieś **różnicowała się strukturą funkcjonalną** (aby wieś nie była postrzegana tylko poprzez pryzmat rolnictwa), aby **wzrastała jakość życia na wsi**, aby efektywnie wykorzystywać **potencjał przyrodniczy, społeczny i ekonomiczny**.

Jakie wykonujemy aktualnie działania, aby to osiągnąć?

Wspieramy obszary wiejskie ze **środków pomocowych Unii Europejskiej**, tworzymy **dokumenty planistyczne i strategiczne** mające na celu rozwój wsi, **usprawniamy system regulacyjny**, **rozwijamy infrastrukturę społeczną i techniczną** promujemy **współprac**.

Co powinniśmy zrobić, aby osiągnąć to, czego oczekujemy?

????????

Co możemy zrobić z tego, co należy zrobić?

????????

W rozwoju polskiej wsi należy w większym stopniu uwzględnić jej lokalne i regionalne atuty. Wykorzystanie lokalnej specyfiki przyrodniczej i społeczno-gospodarczej sprzyja większej efektywności i różnorodności działań na obszarach wiejskich

Prof. dr hab. Jerzy Bański

